

Josep Vallverdú

Hom diu que tota persona adulta porta dintre seu l'infant que fou.

Molt més l'artista, el creador, potser no en intensitat, sinó en recurrent freqüència. L'escriptor, per exemple, no pot desprendre's de la seva infantesa, per tal com treballa amb fantasmes; i els que li sembla evocar de cap i de nou, ni que siguin aparentment producte de les impressions i impactes rebuts només recentment, estan de debò embolcallats amb els draps dels seus records, amb les taques que a l'intel·lecte i a la sensibilitat deixaren les experiències infantils.

Si l'escriptor, en el nostre cas, ho és de llibres destinats a la mainada, per més fantasiós que ell tendeixi a ser, un toc del realisme màgic o de la transfiguració amb què els fets reals s'apareixien a l'infant surarà de tant en tant en el text que ell crea. No se'n veurà lliure, ni potser no fóra desitjable que se n'hi veiés. n'en veiés.

L'experiència contada pels propis autors no sol presentar-se en forma de memòries, sinó dubixada, gravada a trossos, a escenes, en algun dels seus llibres. Més ben dit: tot el corpus infantil d'un autor es troba escampat en esclats momentanis, en seqüències, ara en l'un ara en l'altre dels capítols que escriu: és la recurrent freqüència que al·ludia abans.

Un viatge efectuat de petit, la descoberta d'un indret, la fugaç visió d'una escena d'adults encara incomprendible, el casual contacte amb un objecte nou, l'obertura d'horitzons imaginatius a partir d'una obertura física (una finestra que esbatanem per primera vegada, un begut o calaix tafanejats, l'interior de la joguina que hem esbotifarrada, tot produeix alhora un increment d'adrenalina i una ferida psíquica. Ens en queda un fantasma de

ferida, la qual és irrigada al llarg de la vida, en insospitats moments, per tal de produir irritació suficient i carregar així de sentit i tensió emotiva una escena que l'escriptor gran o potser ancià i tot, està bastint damunt el paper.

Imaginaríem la tremenda força caracteritzadora, en trets físics sobretot, de molts personatges de Dickens, sense tenir en compte la seva infantesa accidentada, passada entre el carrer i la presó, on el seu pare (i, per caritat la família tota) habità llargues temporades ? Afegim-hi el bon humor de Dickens, la reflexió sobre les hipocresies socials del seu temps i tindrem, subratllat pels encerts en els arquetipus, el quadre complet.

Què podem dir de Mark Twain, que passà la infantesa entre les ones i el fang del Mississipi, i que després ens donaria uns quadres insuperables, amb nens i nenes mig pillets mig poetes, mig caçadors mig màgics, movent-se entre negres i blancs, sobre un fris de vaixells de pales i mangos flotants, enfonyats en l'humida olor estiuenca del Sud dels Estats ?

Sense un èxode dramàtic vers l'extrem Oest no haurien estat possibles tants de testimonis com el de Laura Ingalls, tan sentimental, però en el seu original fornidor també d'informació vivíssima sobre la vida dels peoners a l'Amèrica que s'estava fent.

Un home com Jan Pienaar, criat i educat a l'escola vital i tràgica de l'Àfrica del Sud, entre rituals de vida i mort, ens hauria de donar la meravella de la seva Història d'una família de Lleons"

I de la infantesa passem a l'adolescència, època en la qual les impressions rebudes ja no són merament impactes sensorials objecte d'una elaboració primària o posat solada latent que desvetllarà més tard ; les impressions rebudes en l'adolescència ja

representen un immediat compromís del subjecte, de l'individu, en el procés de fixació d'esquemes de repressió, refús, adhesió o sublimació. Tots nosaltres hem viscut moents en la infantesa i adolescència, que han marcat no solament el nostre esperit en aquell instant i instants immediatament posteriors, sinó que ens han fet prendre actituds davant allò que molts cops no consideràvem impressions, sinó agressions.

Tots aquests carregaments de dinàmica de resposta els arrosseguem durant la vida, globalment, i conformen les nostres reaccions i ens condicionen a l'hora d'escriure. Recentment, em fou encarregat per a diverses publicacions de escriure sobre Josep Maria Folch i Torres. Aquest que he qualificat sense vacil·lar d'escriptor social, portava una viva empremta dels anys de primera joventut: les escenes d'interior benestant o de classe mitjana s'identifiquen amb el primer sector de la vida, on el clan familiar pesa macissament; les escenes rurals i, sobretot les de carrer, són reflex del que veia l'aprenent, el meritori que ell fou, enfrontat a un univers urbà tremendament pintoresc i ric de glatirs, fet de ciutat mediterrània amb vida al carrer -una vida que ja hem perdut amb gent aturada enraonant, botigues i obradors menestrals, mainaderes captaires, escamots d'infants, macips, cants de joc, atmosfera de sainet amb el sentiment a flor de pell.

No ens podem espolsar de damunt la nostra infantesa, la nostra adolescència, perquè la mal·leabilitat del cervell en aquelles edats ha permès que allò que per a un adult hauria estat una simple impressió, fos per a nosaltres un trauma, un ferment il·lusio-nat, una ineludible reacció emocional.

Personalment -i trobo just de fer una referència exacta- he viscut també la meua infància en dos plans físics i en dos plans espirituals: físics quant a Lleida, que representava la família immediata, la tasca escolar i un preludi d'educació civil; i també

el poble, que representava una família menys estricta, l'absència d'obligacions escolars, l'educació en la natura. Respecte dels estats espirituals que acompanyaven aquests marcs físics, la vida a la ciutat en certa mesura em condicionava més, no pas per a l'estudi, que acompanyava sense dificultats, sinó per la relació humana, la qual vaig trobar sempre hostil : en alguna banda he explicat que circumstàncies físiques feien de mi un infant pacífic contra l'agressivitat dels companys de curs ; un infant intel·lectual -no sé com millor dir-ho -, enfront d'uns infants materials, un nen reflexiu enfront d'uns companys impulsius. Per contra, la vida al poble em permetia de triar els companys, no trobant-me'ls imposats per condeixebleria : la pau dels extensos horitzons, l'espaiositat de la casa, la calma de les llargues hores i la realitat del contacte amb animals domèstics i selvàtics, contacte sincer i rude amb la vida camperola, em retornaven a un encontre profund amb mi mateix, amb una arrel totalment personalitzada i una afirmació del món que tenia al davant i que acceptava. Això féu que la vida de ciutat es desacredités davant meu, i durant molts anys l'he refusada en el meu interior, malgrat compartir-la amb els altres ciutadans. I no he oarat fins a dir adéu a la ciutat i retornar al camp, tot i haver-me conscienciat de les mancances profundes que el camp té i de denunciar aquella càrrega de desavantatges que l'home modern no pot esquivar si vol ésser sincer.

Suposo que tot autor té aquestes vivències que el condicionen a l'hora d'escriure. I serà feliç si conserva, almenys, aquella envuriosida tefaneria de petit. Diu Bohumil Riha, el Premi Andersen d'enguany : "Les qualitats de l'escriptor són molt diverses, però en general a tot autor literari li resulta veneficiós de ser encuriosit, alegre i tossut. La curiositat artística no pot trobar-se limitada per una manera de veure les coses corrent i utilitària. Ben a l'inrevés, cada escriptor hauria de ben fregar-se